

ТРЕТЯ ЧАСТИНА

СЕРЦЕ ТА ЄДНІСТЬ

Глава V

Порух любові

Саме тут, у третій категорії, безмежній категорії любові сягає кульмінації Паскалева думка, а для мене — все людське життя. Справді,

«всі разом тіла, і всі разом уми, і всі їхні здобутки не варті найменшого жесту милосердя. Це незрівнянно вища категорія»⁴⁰.

Затримаємось на мить на силі стилю. Слово «всі», тричі, підсилене двічі збірним іменником «разом», розгортає перед нами повноту речей матерії й розуму, безмежне поле їхніх досягнень. Це на одній шальці терезів. На іншій — «найменший жест милосердя». І що ж, вірите? — саме ця шалька переважає! Безперечно, геній Паскаля, що розкривається у грі подолання суперечностей, проявляється тут в усій повноті. Та краса мови, її енергетика, не повинна нас засліплювати: що ж такого є в любові та її категорії, щоб бути незрівнянно вищою за все?

Жити, а заради чого?

Чим любов не є

Гадаю, що мушу насамперед спробувати пояснити, чим не є любов. Любов, про яку йдеться, любов до ближнього, не стосується еротично-емоційного аспекту. «Я тебе кохаю, I love you»... ця загальна формула, вимовлена, нашептана, проспівана на всі лади і всіма мовами, більш чи менш переконливо і щиро! Звичайно, це почуття прискорює серцебиття і збуджує нас. Але воно розташоване найчастіше, на першому рівні, в категорії матерії, у прагненні до чуття, насолоди, навіть домінування. Та яке ж воно гостре, це почуття, особливо в загальному потязі чоловіка до жінки й навпаки. Я дещо знаю про це. Яюсь — я була тоді молодою монахинєю, мала щось близько тридцяти років — кохання до одного викладача заповнило мої душу й тіло. Пристрасть росла в мені непомітно, аж до того дня, доки не вибухнула. Скільки я відтоді почула зізнань на цю пекучу тему! «Ноги несуть мене до нього проти бажання», — звірялась мені часом та чи інша миловида молода жінка.

«Тому, хто захоче взнати всю суєтність людини, варто лише дослідити причини й наслідки кохання. Причина його «я не знаю що» (Корнель*), наслідки його неймовірні. Це «не знаю що» таке мале, що не можна й розгледіти, перевертає всю Землю, володарів, армії, цілий світ. Якби ніс Клеопатри був коротший, весь вид Землі змінився б»⁴¹.

* Корнель, П'єр (1606 - 1684) — французький драматург (прим.перекл.).